

del pesnikov tvorno navezal stičišča z evropsko sodobno poezijo – zlasti s simbolizmom in nadrealizmom. Ne da bi bili pesniki, ki so prisluhnili različnim kulturam in literarnim vzorom, ostali v podrejenem položaju. Pojem umetniškega vpliva ima ponekod že skoraj zstrašujoč pomen, s poglobitvijo podrejenega odnosa glede na izvor. Dejansko nobena umetnina ne zraste iz vacuuma. Pri pesniških osebnostih, ki se oplajajo v širini umetniške pojavnosti, zaživi pesniško tkivo z lastnimi poetološkimi silnicami kot organski pojav. S samostojno ustvarjalno voljo. Takó se nam odkriva panorama raznorodnih pesnikov sodobnega ameriškega pesništva z lastno identiteto, recimo temu tako, s svojimi najvidnejšimi in najboljšimi dosežki.

Po zaslugi Mihe Avanza je pred nami prva antologija te vrste, ki prinaša zagotovo tisto, kar je prvenstveno v interesu spoznavanja kakšne umetnosti, namreč prerez pesništva 20. stoletja, ki daje utrip o sodobnem času in človeku. Kot pri sleherni antologiji je tudi tu niz sestavin, na katere so se morali ozirati tako urednik kot (delno) tudi prevajalci, naj gre za amerikanščino s posebnimi jezikovnimi problemi ali pa za zgodovinski razvoj in poetološke različnosti ter zapletena vprašanja metaforike, ritma in prenosa tega na drugo jezikovno območje. Urednik antologije je upošteval zlasti vidik reprezentativnosti in informativnosti. Znotraj takih možnosti za izbor poezije 20. stoletja je še vedno prostor za urednikov osebni delež, za intonacijo posameznega pesnika ali za skupino, daši je Miha Avanzo težil h kar se da objektivni predstavitvi. Pogrešamo nekaj imen, ki spa-

dajo v krog dosežkov ameriškega pesništva, zagotovo pa antologija nudi vse tiste predstavnike, ki so z različnimi pogledi in prijemi ustvarili identiteto v ameriški poeziji. Poleg oseb je pri izboru vedno pomembno, katere pesmi so uvrščene med prevode in kako predstavijo pesnika. Najsi so pogledi na to lahko različni, je v glavnem treba dati priznanje, da je urednik sledil primerom, ki posameznika predstavijo v značilni obliki in vsebini; lahko najdemo antologijske primere odbranih pesmi, kar daje celotni knjigi težo in pomen. Tako je pred nami zelo raznoliko ozvezdje poezije od Frosta, Sandburga, Ginsberga, Pounda pa do T. S. Eliota, Roethkeja, Lowella, Olsona in AI ter drugih. Ob koncu antologije najdemo Beležke o pesnikih, ki nudijo najnujnejšo faktografijo. Izpuščena pa sta Stanley Kunitz in Donald Justice, kar se ne bi smelo primeriti. Posamezni pesnik nima poetološke oznake, za interese pa so dragoceni podatki z navedbo pesniških zbirk. Tu in tam manjka letnica rojstva. O prevodih, ki jih beremo tekoče, pa bodo morali izreči besedo strokovnjaki, gotovo pa so prevajalci opravili zelo zahtevno delo. Kljub nekaterim poveršnostim pa Antologija ameriške poezije 20. stoletja predstavlja prevoden in predstavitven dosežek, ki je vreden bralske pozornosti. Za privlačno knjižno opremo je poskrbela Metka Kraševc; za ovojnico je naredila ustrezno, prosto asociacijo na slikarja Marka Rothka. Brez zadrege je možno izreči: prevedena antologija se lahko postavi ob bok drugim tovrstnim natisom v srbohrvaščini ali v drugih jezikih.

Igor Gedrih

SPREHOD PO JUGOSLOVANSKIH IN TUJIH REVIJAH

Milan Ivanović se je za 1. številko osiješke Revije pogovarjal z akademikom Dušanom Čalićem o marksizmu, marksističnih zablodah, etatizmu in naši prihodnosti. *Rodoljubi, domoljubi in kačji po-*

ljubi je naslov prozi Pera Kvesića. Hrvatski poznavalec naše književnosti Ivan Cesar objavlja razpravo o estetskih in idejnih značilnostih slovenskega socialističnega in socialnega realizma. Med drugim je zapisal: »Realizem v književnosti, ki se je v Sloveniji pojavil v tridesetih letih dvajsetega stoletja, je dobil niz

različnih pridevkov, s katerimi so želeli označiti njegovo idejno in estetsko podlago. Naštejmo le nekatere: izraza novi, socialni realizem so v svojih delih najpogosteje uporabljali marksistično usmerjeni teoretiki in publicisti; metafizični realizem, novi idealistični realizem, ekspresionistični realizem, idealistični ali etični realizem, duhovna realistična umetnost, poduhovljena stvarnost, nova stvarnost metafizičnega realizma . . . vse to pa so izrazi, s katerimi so želeli katoliško usmerjeni publicisti teoretično predstaviti realizem v slovenski književnosti tistega časa. Že ti različni nazivi opozarjajo, da so ga razni teoretiki razumevali kakor tudi opisovali različno v razponu od načina in tehnike pisanja do filozofskih usmeritev svetovnih nazorov. Zgodovina slovenske književnosti uči, to pa se da sklepati tudi iz samih značilnosti, ki se pridajajo realizmu v književnosti, da se za naziv realizem potegujeta dve filozofski usmeritvi: katoliški idealizem in marksistični materializem. Ne da bi se lotevali filozofskih razlik v razumevanju stvarnosti teh dveh filozofskih smeri, ontološke značilnosti ‚ensa‘ glede na ‚sua inferiora‘, bivanja in bitja, bitk in mišljenj – bomo skušali označiti, kaj je o realizmu mislila in kakšne teoretične možnosti mu je pridajala katoliška književna usmeritev, kakšne pa marksistična v Sloveniji v tridesetih letih dvajsetega stoletja. Našo pozornost priteguje oblikovanje realistične književne misli v tridesetih letih, torej ne v času, ko se je bohotil ekspresionizem, ampak ko se je v književnosti čedalje bolj očitno opazal njegov zaton,« zastavlja svoj prispevek Ivan Cesar.

Ob štiridesetletnici lista za književnost, umetnost in družbena vprašanja *Književne novine*, ki izhaja v Beogradu, je izšla dvojna številka (749–750). Na gosto je posejana tudi s prispevki slovenskih književnikov. Josip Osti je prevedel nekaj odlomkov iz dnevnika Edvarda

Kocbeka in njegovo pismo Vitomilu Zupanu, staro dvanajst let. Milan Đorđević je Tomažu Šalamunu prevedel pesem *Želva*, Ivu Svetini pa pesem z naslovom *Smrt*. Rudi Šeligo objavlja v prevodu Gojka Janjuševića pripoved *O jerihonski vrtnici*. Andrej Inkret je napisal esej z naslovom *Poezija in igra*. Sicer pa so jubilejne Književne novine polne prispevkov najslavnejših peres jugoslovanske beletristike in družboslovne misli, objavljajo pa tako kot prva številka tudi pripoved Iva Andrića.

V 2. številki novosadskega Letopisa Matice srpske piše Živan Živković o drugem zvezku literarno teoretičnih in zgodovinskih raziskav literarnih kategorij in zvrsti, ki je v uredništvu Miloslava Šutića, izšel pri beograjskem Inštitutu za književnost in umetnost; končuje ga prispevek o tipologiji slovenskega povojnega romana. Prispevek je spod peresa Denisa Poniža, pri tem pa je imel več predhodnikov (Matjaž Kmecl, Helga Glušič, Janko Kos, Jože Pogačnik in drugi). Živan Živković piše, da so se v teorijski matrici Poniževe periodizacije-klasifikacije tipologije znašla dognanja številnih teoretikov romana. Poniž je odkrito imel svoje delo le za poskus dopolnitve obstoječih tipologij slovenskega povojnega romana. Če je to samo poskus ali bistveno drugačna tipologija – bodo povedali tisti, ki jim je slovenska književnost (oziroma slovenski povojni roman) področje ožjega literarnega raziskovanja, meni Živan Živković. Svoje doživetje Pariza je opisala Radmila Gikić v pripovedi z naslovom *Iskanje glavnega junaka*. V obliki kratkih esejev je svoje *Basnoslovne miniature* zastavil Jovica Aćin.

V 6. številki novosadske *Scene* se oglašja Jerica Mrzel s pismom *Destruktivni nered gledališča*, v katerem je mogoče v prevodu Gojka Janjuševića prebrati ne-

kaj njenih prizadeto napisanih misli o problemih v slovenskem gledališču. Borut Trekman je prispeval spominski zapis o lani umrlem gledališčniku Vladimirju Skrbinskiu. Prevedla ga je Miljenka Vitezović. Scena objavlja tudi pogovor Nauma Panovskega z enim najpomembnejših sodobnih ameriških gledaliških ustvarjalcev Robertom Corriganom.

V 51. številki somborskih Dometov so opazne pesmi Alojza Gradnika. Ne zato, ker gre za imenitnega slovenskega pesnika, ampak ker je Milosav Slavko Pešić pripravil imenitne prevode 13 njegovih pesmi. Miliwoje Mladenović skuša v članku *Srditi Ujević in pomirljivi Matoš* poiskati skupne značilnosti teh dveh pesnikov in Matošev vpliv na Tina Ujevića. Ljubisav Andrić je pripravil pogovor z vodilnim slovaškim kulturnim delavcem v Vojvodini Janom Kmet'em.

V 346. številki novosadskih Polj se oglašča Sead Alić s prispevkom *Erotika in politika*, v katerem se loteva romanov in povesti Milana Kundere. Nekaj sestavkov obravnava razmerje krize do književnosti (Slavko Gordić, Laszlo Vogel, Mihajlo Pantić in Alpar Losonc). Mirjana Vasović piše o idejnih težnjah pripadnikov neformalnih mladinskih skupin, o njihovem družinskem življenju pa razmišlja Anđelka Milić. V tem sklopu je tudi članek Dragana Popadića o nogo-metnih navijačih kot eni teh neformalnih skupin med mladino. Beograjski šminkerji se morda prepoznajo v razčlembah Ratke Marić, o usodi punkerske in šminkerske subkulture pa piše Ines Prica. Tu sta še prispevka Snežane Joksimović (*Mladinska prijateljstva in prijateljske skupine*) in Miroljuba Radojkovića (*Utopija o druženju v dobi tehnike*).

Gane Todorovski piše v 10. številki skopskih Razgledov o Konstantinu Petkoviću in Črni gori, namreč o njegovem raziskovanju in poznavanju črnogorske preteklosti. Makedonski narodni buditelj iz prejšnjega stoletja Konstantin Petković je rešil marsikateri star rokopis. Tome Sazdov piše o idejnih vidikih v ustvarjalnosti predvojnega makedonskega pesnika Miteja Bogoevskega. Sande Stojčevski piše o vedrih tonih v znameniti pesmi Konstantina Miladinova *Južno domotožje*.

Zagrebska Republika v svoji dvojni številki (11–12) poleg izbora prevedenih filozofskih besedil objavlja izbor iz mlajše pripovedniške ustvarjalnosti na Hrvaškem. S krajšimi besedili se oglašajo Edo Popović, Mate Bašić, Boris Gregorić, Zdenko Bužek in Damir Miloš. Dalibor Brozović piše o hrvaškem knjižnem jeziku v 18. stoletju, o čemer je lani predaval v Združenih državah Amerike. Nikola Ivanišin se kritično ustavlja ob okrogli mizi, ki je bila v Republiki objavljena v zvezi s Čengićevo knjigo *S Krležem iz dneva v dan*. O tem je lani predaval v Zadru.

Niška Gradina v 12. številki prinaša sestavke o totalitarni zavesti in kulturi, ki tvorijo osrednji del časopisa. Pisci teh prispevkov razmišljajo o razmerju totalitarne politične prakse do družbe in kulture in o uporabi političnih sredstev pri vzpostavljanju totalitarnih družbenih redov. Gradina objavlja tudi izbor belgijske fantastične pripovedi s kratkimi podatki o sedmih zastopanih avtorjih. Zoran Jovanović piše o stoletnici dramskega ustvarjanja v Nišu. Obenem je prispeval tudi pregled nekaterih predstav (*Kramljanje boginje Talije*). *Pripombe na aksiomatiko mesta* je kot komentar k razvojnim zasnovam naselbinske kulture zastavil Aleksej Brkić.